

।सि- प्रार्थना.

पाटीदारभुवेंकटभंडार-सुरत.

પહેલી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના:—આ
 આર્ચનિક આવનાતાની બાલ-પ્રાર્થનાઓનો નાનકડો
 સંગ્રહ બાલ કરીને વિદ્યાર્થીઓ માટે કરવામાં
 આવ્યો છે. ** માર્ગ બેઝિંગહોલિસમાં સવારસાંજ
 કરાતી પ્રાર્થના ઉપરથી આ સંગ્રહની પ્રેરણા થઈ
 છે. * * * એનો કુદુંગ-પ્રાર્થના તરીકે પણ ઉપ-
 યોગ થાય એવી બાવના છે * * *

ત્રીજી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના:—એક
 વરસમાંજ આ પુસ્તકની બે આવૃત્તિ બલાસ થઈ
 જવાથી આ ત્રીજી આવૃત્તિ બીજી ચાર સુંદર
 પ્રાર્થનાઓના વધારા સાથે બહાર પાડવામાં આવી છે.
 છેલ્લી બે ત્રણ પ્રાર્થનાઓ નાનાં બાળકો માટે તથા
 આ આવૃત્તિમાં બે મહત્ત્વના સુધારા કરવામાં
 આવ્યા છે. એક ટાપ્પ મોટા વાપરવાનો અને
 બીજો શબ્દોના અર્થ પાછળ આપ્યા હતા તેને
 ફેકાણે દરેક પાનામાં નીચેજ આપવાનો. આથી
 વાંચનારને સરળતા થશે એવી આશા છે.
 માર્ગશીર્ષ સુત્રી ૧૫, સંવત ૧૯૭૨.

ગુજરાત વિદ્યાર્પીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઝિટ વિભાગ]

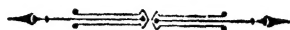
અનુક્રમાંક ૬૦૮૧ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બાલક મુદ્રિત

વિષય ટીકા : ૬૪

પાટીદારયુવકમંડળ-અંથમાળા, મળકો ચોથો.

બાલ-પ્રાર્થના.

સંગ્રહ કરનાર

કલ્યાણજી વિદૂલભાઈ મહેતા.

‘ગુરુ નાનક’ અને ‘મહાન્ત’ ના લેખક, ‘ગુરુ ગોવિંદસિંહ’
અને ‘ટુંકી વાર્તાઓ ભા ૩’ ના અનુવાદક, તથા
‘ગોપકાવ્યો’ ના સંગ્રાહક.

ઓન. સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ, પાટીદારવિદ્યાર્થીઆશ્રમ,
મુગલબાગ, સુરત.

આવૃત્તિ ત્રીજી, પ્રત, ૨૦૦૦. કુલ પ્રત, ૪૦૦૦.

ઇ. સ. ૧૯૧૫.

મૂલ્ય એક આનો.

પ્રભુનાં વહાલાં બાળકોને
સપ્રેમ સમર્પણ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

પ્રસિદ્ધ કરનાર—કુંવરજી વિઠ્ઠલભાઈ મહેતા.

ઠેકાણું—પટેલ'અન્ધુ' ઓફિસ, પારસીશેરી, સુરત.

છાપનાર—વિઠ્ઠલદાસ કીકાભાઈ

છાપવાનું ઠેકાણું—ખુલ્લચંદ અમીચંદના ધી સુરત

નૈન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, અપાટીઆ ચકલા-સુરત.

અનુક્રમણિકા.

નંબર.	પહેલી લીટી.	પૃષ્ઠ
૧.	યં શૈવાસ્સસુપાસતૈ	૫
૨.	અખિલ બ્રહ્માંડના	૬
૩.	હે પ્રભુ નામ તારં જપું	૧૧
૪.	પ્રેમનિધિ નાથ	૧૩
૫.	આપજો આપજો	૧૫
૬.	નિદ્રા મહીં નહિ હતું	૧૭
૭.	અહો નાથ ઉભા અમે	૧૯
૮.	મુજ જીવન આ પ્રભુ તુંથી ભરું	૨૧
૯.	દીનને દયાળ છોડી	૨૩
૧૦.	પરમેશ્વર પૂર્ણ કૃપાલ તમે	૨૪
૧૧.	અરજ સુણો અવિનાશી	૨૭
૧૨.	પ્રણતપાલ આપ એક	૨૯
૧૩.	નાથ શરણ હું પડ્યો	૩૦
૧૪.	તું મારો આધાર દયાનિધિ	૩૨

૧૫.	આપ છો અનાથ નાથ	૨૩
૧૬.	અહો દેવના દેવ	૩૪
૧૭.	પ્રભુ મારા હૃદય મંદિરે	૩૬
૧૮.	જેની શક્તિથી થયાં	૩૯
૧૯.	દીનાનાથ દયાળ તું	૪૦
૨૦.	શ્રી જગત્પતિ	૪૧
૨૧.	પ્રભુના ચરણે શિર તો ઢળતાં	૪૩
૨૨.	અમારા બાહુમાં બળ દે	૪૫
૨૩.	દોષ કોષ દાસના ક્ષમા કરી	૪૭
૨૪.	જય જય જગપતિ	૪૮
૨૫.	બાળક હું છું તમારોરે	૫૦
૨૬.	જૂદા જૂદા ધરમના	૫૧
૨૭.	વિરાજે વ્યોમમાં ઉંચે	૫૩
૨૮.	જય ત્રિભુવન ત્રાતા સ્વામિ	૫૪
૨૯.	સૌનું કરો દલ્યાલુ	૫૬
૩૦.	પ્રભો અંતર્યામિ	૫૭
૩૧.	મારા નયણાંની આળસરે	૬૦
૩૨.	જ્યાં જ્યાં નજર મારી ફરે	૬૨

ॐ

બાલ-પ્રાર્થના.

૧.

યં શૈવાસ્સમુપાસતે શિવ ઇતિ બ્રહ્મેતિ વેદાન્તિનો
બૌદ્ધા બુદ્ધ ઇતિ પ્રમાણપટવઃ કર્તેતિ નૈયાયિકાઃ ।
અર્હન્નિત્યથ જૈનશાસનરતાઃ કર્મેતિ મીમાંસકાઃ
સોઽયં નો વિદધાતુ વાંછિતફલં ત્રૈલોક્યનાથો હરિઃ॥

જેને શિવના ઉપાસકો ‘શિવ,’ વેદા-
ન્તીઓ ‘બ્રહ્મ,’ બૌદ્ધો ‘બુદ્ધ,’ પ્રમાણકુશળ
નૈયાયિકો ‘કર્તા,’ જૈન ધર્મવાળાઓ ‘અર્હન’
અને મીમાંસકો ‘કર્મ’ એવા નામથી ઉપાસે
છે, તે ત્રણ લોકનો નાથ શ્રી હરિ અમને
વાંછિતકૃણ આપો.

(૬)

૨.

પ્રભાતીઈ.

અખિલ^૧ બ્રહ્માંડના નાથને નિત્ય હું,
પ્રેમ-ભક્તિ થકી પાય લાગું;
દુર્ભતિ ટાળી સન્મતિ સદા આપશે,
એજ વરદાન ભગવાન માગું.

નિંદા નિષ્ઠુર કીધાં કૃત્ય મેં અતિ ઘણું,
નાથ કરવાં ક્ષમા હાથ તારે;
દીનવત્સલ^૨ દયા-નિધિ^૩ નિજ દાસનાં,
વિપતિ^૪ ભય સંકટો તું નિવારે.

શરણ છું ચરણ પ્રતિ પ્રણમી પ્રણિપ્ત^૫ કરું,
સ્મરણ હૃદયે ધરું નિત્ય તારું;

૧ આખા. ૨. ગરીબપર માયા રાખનાર.
૩. દયાના સાગર. ૪. વિપત્તિ, દુઃખ. ૫. પ્રણામ.

(૭)

વિનતિ ચિત ધરો પ્રાપ પ્રભુ પરહરો,
પ્રેમથી સાંભળો સ્તવન મારું.

સત્ય સચ્ચિદ્ધના^૧ સાક્ષી સર્વોત્તમા,
સર્વદા ક્ષેમ કલ્યાણદાતા;

પરમ કરુણ થકી, પ્રાર્થી માત્રો તણા,
ચિત્તને દો; તમે શાન્તિ શાતા.

અલ્પમતિ છું અણુ સ્તવન તે શું કરું,
નમ્ર ભાવે તને નિત્ય વંદું;
નીતિ સન્માર્જમાં બુદ્ધિ પ્રેરી સદા,
સદ્ગતિ આપશે ન્યાયસિંધુ.

ધન્ય ! તારી ગતિ ધન્ય ! તારી કૃતિ,
શુકસનકાદિકે કે ન પામ્યા;

૧ ઈશ્વરનું નામ.

ઋષિમુનિ વેદમંત્રે સ્તુતિઓ કરે,
નેતિ^૧ અંતે વદીને વિરામ્યા.

પ્રભુ કરો અનુગ્રહો^૨ અવગુણો નવ લહો,
લક્ષ્મીનો કર ગ્રહો રે કૃપાલા;
ધર્મ ધારણ કીધો નિજ પ્રજા પાળવા,
રાખું વિશ્વાસ હું વિશ્વપાલા.

સૃષ્ટ^૩ વસ્તુ થકી ભિન્ન પ્રભુ છો તમો,
શુદ્ધ ચૈતન્ય રૂપે વિરાજો;
જ્ઞાન ઈચ્છા ક્રિયા સખલ શક્તિ થકી,
વિશ્વમાં પૂર્ણ પ્રભુતાથી ગાજો.

૧. પરમાત્માનું સ્વરૂપ એવું અગમ્ય છે, કે તે આવું છે એમ કહી શકાયું નથી. તે માટે આવું નથી એમ કહેવું પડે છે. જેમકે તે દૂર નથી, નાનો નથી, મોટો નથી ઇત્યાદિ. ૨. મહેર, કૃપા. ૩ સરળવલી.

(૯)

ભવપતિ પ્રભુ તને વિસ્તરી શું કહું,
કૃતિ નથી તું થકી કાંઈ છાની;
વિનય ભાવે તને વિનતિ હું જે કરું,
સર્વ લેશે તમે નાથ માની.

દ્વાર તારે પ્રભુ આવી વિનતિ કરું,
નવ કદિ ચરણથી વિમુખ કરશે,
પતિતપાવન^૧ પ્રભુ પ્રાર્થનાઓ સુણી,
વરદ^૨ શુભ હસ્ત મુજ શીર્ષ ધરશે.

ચોગ્ય નથી તદ્દપિ^૩ પ્રતિપાલન પ્રભુ કરો,
પ્રેમ રાખો સદા દાસ જાણી;
હે કૃપાનાથ ઉપકાર અતિ તાહરો,
માની નિત્યે વહું નમ્ર વાણી.

૧. પાપીને પવિત્ર કરનાર ૨. વરદાન આપનાર

૩. તોપણ.

(૧૦)

રાખું અભિલાષ^૧ અવિનાશ પદ પામવા,
એવ્યતા આપવી હાથ તારે;
સર્વ અપરાધ કરશેા હમા દાસના,
સત્ય વિશ્વાસ આધાર મારે.

નમો નમો નિત્ય પ્રભુ પ્રાર્થના હું કરું,
ચિત્તમાં પ્રેમ લાવી સ્વીકારો;
સિદ્ધિ^૨ આપો સદા શુદ્ધ ઉદ્યોગમાં,
વિશ્વ આપત્તિ સર્વે નિવારો.

દાસના દોષ પર રોષ નવ લાવશેા,
ભક્તની સર્વ છે લાજ તુને;
કામના મન તણી પૂર્ણ કરીને સદા,
શરણુ રાખો મહારાજ મુને.

નિત્ય સાષ્ટાંગ^૧ નમો નાથ તમને^૨ કહું,
 રાખી સંપૂર્ણ પ્રભુ પ્રેમલક્ષિત;
 ત્રિવિધપુરુષાર્થ^૩ સંપૂર્ણ હું ભોગવી,
 પામું તારી પ્રભુ સમિપ મુક્તિ.

ભોજાનાથ સારાભાઈ.

૩.

રાગ, પ્રભાત.

હે પ્રભુ નામ તારું જપું પ્રીતથી,
 રીત રૂઢી સદા એ રખાવો;
 ધર્મને ધારી રહું કરણી^૧ ઉત્તમ લહું,
 આપ આપો મને એજ લહાવો—હે.

૧. આઠે અંગ સાથે, લાંબા યજ્ઞને. ૨. પ્રભુ જાતના પુરુષાર્થ. ૩. કામ.

(૧૨)

ટાળવા પર પોંડા દીન સંભાળવા,
ભાળવા ગ્રંથ જ્ઞાને ભરેલા;
રહાય થઈ શ્રીહરિ સાધનો આપને,
ઈચ્છું અભિલાષ એવા સરેલા—હે.

મન અને વાણીથી કર્મથી પણ વળી,
પ્રાણીનું હિત કરવા જ પ્રેરે;
નાથ કરશે તમે લવ^૧ કૃપા નેહથી,
રહેલથી સુધરે જન્મ ફેરે—હે.

નિંદા વિચાર ને નિંદા આચારનો;
અંતરે ભાવ સ્વપ્ને ન આવે;
પુનિત^૨ એવી મતિ, પુનિત નીતિ વળી.
પ્રભુ સદા મેજ હૃદયે રખાવો—હે.

(૧૩)

ઉપજી ઉરામ^૧ જેવી મુજ અંતરે,
વર્ણવી તેવી વિભુ તુજ આગે;
ઉચિત ધારે પ્રભુ તેટલું આપને,
ભક્ત તો ભાવતું સર્વ માગે—હે.

આપ કરુણા તણાં કિરણુ લવ પામતાં,
દીનતા દાસની સ્હેજ જાશે;
દીન થઈ ભક્તિમાં ભાવ ધરી ભાવથી
સેવકરામ સુત ગુણુ ગાશે—હે.

છોટાલાલ સેવકરામ.

૪

બુદ્ધિ.

પ્રેમનિધિ^૨ નાથ! તુજ દ્વાર આવી ઉભૌ,
દીન ભિક્ષાત્ર કાળે પુકારે;

૧. મનના તરંગ. ૨. પ્રેમના સાગર

નિધિ ભર્યો જોઈ આશા ભર્યો આવિયો,
પાત્ર ખાલી પિતા હાથ મ્હારે.

અખૂટ ભંડાર છે ભવનિધિ તાહરા,
ખિંદુ શું આપતાં શું જણાશે;
હાથ ઓડ્યો મને નિર્મુખે વાળતાં,
કૃપણતા તાત તારી જણાશે.

સૃષ્ટિનાં પ્રતિ આણુ નાથ ! સંભૂત^૧ કર્યાં,
શક્તિ વેરી તમે હાથ છૂટે;
રંક આ બાળને પ્રેમકણ સિંચતાં,
તો પછી તાત સંકોચ શું છે ?
રિદ્ધિ કે સિદ્ધિ સમૃદ્ધિની વૃત્તિ કેં,
છે નહિ ક્ષણિક એ સૌ વિકારી;

(૧૫)

યાચના એ પિતા ચરણ તુજમાં રમું,
રસિક તમ પ્રેમ લહરી વિહારી.

જીવાલાલ અમીચંદ પટેલ.

૫

પ્રજ્ઞાત.

આપને આપને, સાડું સઘળું મને,
હે પ્રભુ, આજ આખા દિવસમાં;
બાલ ગણી બહાલ મારા ઉપર આણુને,
જેથી હું રહું બધો દિવસ સુખમાં.

આપને આપને બુદ્ધિ બહુ આપને,
રાખને માડું આ શરીર સાડું;
આપને આપને સારી મતિ આપને,
જેથી હું કામ ન કરું નહાડું.

(૧૬)

આપને આપને સદ્ગુણો આપને,
આપને વળી બહુ શુભ વિચારો;
આપને આપને આપની ભક્તિ ને,
આપને વળી મને સંગ સારો.

આપને આપને મીઠી વાણી મને,
રાખને માડું મન ખૂબ રાજી;
સૌનું હું કામ કરું એવું બળ આપને,
સૌની સેવા કરું જેથી ઝાઝી.

સૌથી બહુ આપને આપ પ્રભુની કૃપા,
જેથી મળશે મને જે હું માગું;
માગ્યું નથી સાડું જે તેહ પણ આપને,
એટલું બોલી હું પાપ લાગું.

શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્ર.

(૧૭)

૬

વસંતતિથિકા.

નિદ્રા મહીં નહિ હતું તનભાન જ્યારે,
જેણે જીઓ પુરણ રક્ષણ કીધું ત્યારે;
તેને પ્રભાત સમયે પ્રથમે સ્મરુંરે,
કાર્યો બધાં દિવસનાં પછાથી કરુંરે.

જીવોનું પાલન કરે પ્રીતથી સદા એ,
રે જીવ કાજ રચના જગની જણાયે;
તેજસ્વી સૂર્ય શશી^૧ નિત્ય પ્રકાશતારે,
દે જીવને જીવન શક્તિ વધારતારે.

ટાળે તિમિર^૨ ગગને ભર્મો દિન રાત,
આરામની નથી તહીં પણ એક વાત;

થાક્યો બધા દિવસના શ્રમથીજ પ્રાણી,
રાત્રિ લલી સુખ દોંએ ભર નિંદ આણી.

જે મેઘમંડળ કરે નિયમિત વૃષ્ટિ,
સંતોષ ને હરખ માંહોં કુલાઈ સૃષ્ટિ;
પૃથ્વી વનસ્પતિ વડે ધન ધાન્ય આપે,
પ્રાણી તણાં કઠિન કષ્ટ અનેક કાપે.

શું આ સૃજ્યાં પવન પાવક^૧ પાણી ધશે,
પ્રાણી તણું જીવન એ ત્રણ નિત્ય દીસે;
જે ચાકરી મનુષની ત્રણને દોંધી છે !
શું સુખ સાધન તણી રચના કોંધી છે.

આહા ! પ્રભુ ! મનુષને મન બુદ્ધિ આપી,
સત્તા વડી સહુ જીવો પર તેની સ્થાપી;

(૧૬)

એવું રૂઢું સદિવ ' પાલન જે કરે છે,
તેને ભૂલી નહિ ભજે જન પાપો તે છે.

માયું સુખદિ પ્રભુજી નીતિ પંથ વાળો,
ભૂલાવતા સરવ સંશય મુજ ટાળો;
છે મુજ ધર્મ ગણી કામ બધાં કરૂંરે,
સદ્ભક્તિથી પ્રભુ તણા ચરણે ઠરૂંરે.

મધુવચરામ.

૭

ભુજંગી

અહો નાથ ! ઉભા અમે હાથ જોડી,
કરો રંક સામે કૃપા દષ્ટિ થોડી;
સદા તાપ ને પાપથી તો ઉગારો,
અમે માર્ગીએ ઈશ ઓ પ્રેમ તારો.

૧ રાત દિવસ.

(૨૦)

ઉગ્યો સૂર્ય તો પૂર્વમાં પૂર તેજે,
ગઈ રાત વીતી જીઓ વાત સહેજે;
પ્રભો ! તું વિના કેાણ સંભાળનારો ?
અમે માર્ગીએ ઈશ ઓ પ્રેમ તારો.

પશુ પક્ષો ને પ્રાણીઓ કામ લાગ્યાં,
પડી એમ ઉદોગમાં સુખ માગ્યાં;
અમારી પ્રભો ! બુદ્ધિ વિદ્યા વધારો,
અમે માર્ગીએ ઈશ ઓ પ્રેમ તારો.

કુડાં દુઃખ કાપી રૂડાં સુખ આપો,
અમારા શિરે નાથજી હાથ થાપો;
સુખે જાય આ આજનો દિન સારો,
અમે માર્ગીએ ઈશ ઓ પ્રેમ તારો.

ખખરહાર.

(૨૧)

૬

તોટક.

મુજ જીવન આ પ્રભુ ! તુ'થી ભરું,
ખલ દે, અભિલાષ હું એહ પુરું;
મુજ દેહ વિષે, મુજ આત્મ વિષે,
જડ ચેતનમાં પ્રભુ વાસ વસે.

મુજ રક્ત વિષે, મુજ નાડી વિષે,
મુજ દષ્ટિ વિષે, મુજ વાણી વિષે,
મુજ તર્ક વિષે, મુજ કર્મ વિષે,
પ્રભુ ! વાસ વસો, મુજ મર્મ વિષે.

શિરમાં, ઉરમાં, મુખમાં, કરમાં,
પ્રભુ ! વ્યાપી રહો મુજ અંતરમાં.

મુજ જીવન કેરું રહ્યું ઉંડું
ખન પ્રેરક^૧ ચાલક શાસક^૨ તું.

૧ પ્રેરણા કરનાર. ૨. નિયમમાં રાખનાર

(૨૨)

ધરીને ઉરમાં રસની પ્રતિમા—
જહીં ઉત્પતિનો સ્થિર છે મહિમા—
સ્મરી આકૃતિ એ નિજ પિંછી ધરે
અનુસારજ ચિત્ર પછી ચિતરે;
જ્યમ ચિત્રક એ મન-મૂર્તિ વડે
બહુ સુન્દર ઉત્તમ સૃષ્ટિ રચે;
ત્યમ જીવનના પટની ઉપરે,
મુજ લેખન તે તુજ સાક્ષી પુરે.

પ્રભુ ! મુદ્રિત અંકિત તું હૃદમાં,
કૃતિઓ બધી ત્વન્મય^૧ હો જગમાં;
મુજ વર્તનથી છર્ખો જે બર્નો રે,
તુજ ઉજ્જવલ રૂપનો આંખો દોંએ,

રમણભાઈ.

૯

દીનનો દયાળ છોડી કેને શરણ જાઉં-ધ્રુવ.
 માત તાત જાણી પ્રભુ, ચરણ પ્રતિ ધાઉં;
 પામીને પ્રસાદ પૂર્ણ, કૃતિ કૃતાર્થ થાઉં-દીનનો.
 નીતિ ભક્તિરૂપ પુણ્ય તીર્થમાં હું નાહું;
 પરમ ઈષ્ટ^૧ બ્રહ્મની હું સ્તુતિ ગુણ ગાઉં-દીનનો.
 પ્રભુ કૃપાનિધાનની^૨ હું પૂર્ણ કૃપા આહું;
 સંકટ સમય નાથ પદલવ^૩ હું સાહું-દીનનો.
 નમો નમો પરાતપરા^૪ હું તારે ચરણ આવું;
 પ્રેમ પુણ્ય અંજલિ^૫ પ્રભુપદે વધાવું-દીનનો.
 ભોજાનાથ સારાભાઈ.

-
૧. ઇચ્છેલો, વહાલો. ૨. મહેરબાનીના ભંડાર.
 ૩. પાલવ, વસ્ત્રનો છેડો. ૪. શ્રેષ્ઠ, પરમેશ્વર.
 ૫. ખોખો.

(૨૪)

૧૦

તોટક.

પરમેશ્વર પૂર્ણ કૃપાલ તમે,
નમોએ મળો ભક્ત સમસ્ત અમે;
વિનંતિ વિભુ સર્વ ચિતે ધરશો,
પરિતાપ કૃપાથી બધા હરશો.

અતિ અદ્ભુત સુંદર સૃષ્ટિ દીસે,
સ્તુતિ પૂર્ણ તમારી કદી ન થશે;
કરુણા ઉપકાર કરો સધળે,
નહિ જીવ થકી કદી પાડ વળે.

જગદીશ તમે જગધારક છો,
સહુ પ્રાણી તણા ભયહારક છો;
જનમંડલને સુખકારક છો,
પ્રભુ તારક તારક તારક છો.

(૨૫)

પ્રભુ હે ! પ્રભુ હે ! પ્રભુ હે ! પ્રભુ હે !
અપરાધ ક્ષમા કરશે પ્રભુ હે !
પ્રભુમી પ્રભુમી તમને કહીએ-
પરમાર્થનું સાધન દો અમને.

પ્રભુ દોષ કદાપિ ન લક્ષ ધરો,
કરુણામય દષ્ટિ કૃપાથી કરો,
નથી કોઈ, વિના પ્રભુ, બેલી ખરો,
મનના સહુ મંગલ અર્થ પૂરો.

ભવસાગર દુસ્તર^૧ નાથ ઘણો,
અમને શુભ આશ્રય આપ તણો;
તરીએ પ્રભુના કરુણા-બલથી,
જીવતારક કોઈ, વિના તું નથી.

૧ તરવો કઠણ.

(૨૬)

સહુ કિલિખપ ? કલેશ તમે હરશે,
પ્રભુભક્તિ સદા હૃદયે ભરશે;
તવ મંગલ હસ્ત શિરે ધરશે,
અભિષેક કૃપાજલથી કરશે.

જય દેવ દયાનિધિ વિશ્વપતિ,
કરુણા કરી દો અમને સુમતિ;
ઉપકાર અમે પ્રભુના સ્મરીએ,
જનમંગલકાર્ય સદા કરીએ.

પ્રભુ મંગલ મંગલ ભાવ ધરો,
ભય દુઃખ વિપત્તિ સમસ્ત હરો;
કરુણામય દષ્ટિ કૃપાથી કરો,
મનના પ્રભુ સર્વ મનોર્થ પુરો.

(૨૭)

કુસુમાંજલિ? પ્રેમની આ સમયે,
કરી અર્પણ નાથપદે વિનયે;
કહીએ તમને અતિ શુદ્ધ મને,
શુભ પંથ સદા સૂચવેા અમને.

શુભકારી તમે પ્રભુ આશિષ દો,
સ્તુતિ પ્રાર્થન માની કૃપા થકી દ્યો;
નિજ દાસ તણેા પ્રભુ હાથ ગ્રહો,
પરમેશ સદૈવ પ્રસન્ન રહો.

ભોળાનાથ સ્વારાભાઈ.

૧૧

૫૬—ભૈરવી કે દેશી.

અરજ સુણો અવિનાશી,
અમારી અરજ સુણો અવિનાશી-ટેક.

૧. ફૂલનો ખોખો.

(૧૮)

આપ દયાળ અમે સૌ બાળક,
એક અમારી આશ—અમારી.

વાંક કરે બાળક તો બહુએ,
થશે ન લેશ ઉદાશ—અમારી.

બાણતર લણવા લેળાં થઈએ,
કરશે નહિજ નિરાશ—અમારી.

શુભ ગુણ લઈએ સહુએ સમજી,
ન રહે લેશ કયાશ—અમારી.

આપ શુભ મતિ સદ્ગુણ સાથે,
સહુમાં થાય સમાસ—અમારી.

નિર્મળ મનમાં નિશદ્દિન રહીએ,
પસરે જેમ સુવાસ—અમારી.

મુખથી એવું માગી લહીએ,
અંતર થાય ઉજાસ—અમારી.

(૨૬)

આપ તણે આધાર મળ્યાથી.

હૈયામાં છે હાશ—અમારી.

ન રહે લેશ કુધારો કહી પણ,

સુખનો થાય ન નાશ—અમારી.

‘ કૈશવકૃતિ. ’

૧૨

જિંઝાટી.

પ્રણતપાલ^૧ આપ એક શરણુ છો અમારું;

ધરણીધર^૨ ધરતી પર અન્ય હું ન ધારું—પ્રં.

ધન જન તન ધામધરા નોખત નગારું;

પુત્ર મિત્ર કે કલત્ર^૩ સર્વ છે તમારું—પ્રં.

૧. સરણે આવેલાનું પાલન કરનાર ૨ પૃથ્વીને
ધારનાર. ૩. સ્ત્રી.

આ ભવાખ્ધિમાં^૧ અનાદિ^૨ ઈશ હું ઉતારું;^૩
 કર્ણધાર^૪ આપ એક કેમ હું વિસારું ?-પ્ર૦
 સંકટ સહુ દૂર જાય થાય સર્વ સારું;
 અપલાપતિ^૫ ચિત્તમાં ન એ વિના વિચારું-પ્ર૦
 માનવતનરૂપ કોહિનૂર હું ન હારું;
 કેશવ હરિ એક એજ છે અભીષ્ટ^૬ મારું-પ્ર૦
 ‘ કેશવકૃતિ. ’

૧૩

દીગી.

નાથ ! શરણુ હું પડ્યો હવે તમારે,
 અન્ય ઓથ નથી ઈશ કોઈ મારે;

-
૧. સંસારરૂપી સાગરમાં. ૨. આરંભ વિનાના.
 ૩. મુસાફર. ૪. સુકાન પકડનાર, સુકાની. ૫. લક્ષ્મીપતિ,
 પ્રભુ. ૬. ચાહેણું, ઇચ્છેલું.

(૩૧)

બુદ્ધિ આપશે। સદૈવ દેવ જેવી,
ક્રિયા સર્વ હું કરી શકીશ તેવી:

ધર્મ કર્મની ન વાત લેશ જાણું,
માન મૂર્ખતા વડે મમત્વ તાણું;

પાઠ-પૂજનમાં પ્રીતિ મેં ન કીધી,
કર્મ-દોષ વડે દુષ્ટ વાટ લીધી.

દયાસિંધુ છો ઉદાર ચિત્તવાળા,
જાણુતાં છતાં જપી ન નામમાલા;

વધુ શું કહું ! થયા કરે બળાપો,
દીનબંધુ કૃપાસિંધુ કષ્ટ કાપો:

હુઃખ દૂર થાય એજ ઈષ્ટ માણું,

પ્રેમથી પસારી હાથ પાપ લાણું;

પાપ પુણ્યના વિચારને વિસારી,

હાથ કેશવ હરિ ધારજો પધારી.

‘કેશવકૃતિ.’

(૩૨)

૧૪

૫૬ ધન્યાશ્રી.

તું મારો આધાર દયાનિધિ,
તું મારો આધાર—ટેક.

અશરણ શરણ નામ શુભ તારૂં
તું કર મારી વાર-દયાનિધિ.

ન્યાં ભેડે ત્યાં અપાર લીલા,^૧
અકળ^૨ ગતિ આકાર-દયાનિધિ.

રૂપે રંગે કે જર^૩ લોભે,
જગત જનોનો પ્યાર-દયાનિધિ.

સકળ વિકળતા^૪ ટાળી દઈને,
વિખ વિષયથી વાર-દયાનિધિ.

૧. ઈશ્વરના ખેલ, એટલે જગતમાં દેખાતી નાની
મોટી વસ્તુઓ. ૨. સમજી શકાય નહિ એવું ૩. પૈસો.
૪. ગભરાટ.

(૭૭)

ખાનાની પત રાખ પતિ તું,
પ્રીતે 'પતિતો'દ્વાર-દયાનિધિ.

અભય અચળ પદ તારૂં સારૂં,
યાચું વારંવાર-દયાનિધિ.

ન્યાયી છતે પણ ક્ષમા કરીને,
તારી પાર ઉતાર-દયાનિધિ.

તુજને ગમતાં કામ કરીને,
કા'ન લહું વિસ્તાર-દયાનિધિ,
'કહાનકાવ્ય.'

૧૫

આપ છો અનાથ નાથ, દીન હું ભીખારી;
ખારણે પુકારૂં પ્રભુ, પ્રાર્થના તમારી-આપ

૧ પાપીનો ઉદ્ધાર કરનાર.

(૩૪)

વાયુ આ પ્રચંડ વાયુ, હૃદયનાવ^૧ જોક ખાય;
નાથ આપ થાવ સહાય, લ્યો મને ઉગારી-આપ
આપ માત, તાત, બ્રાત, સુણી એક દીન વાત;
રાખો બાળ અંક તાત, સંકટો નિવારી-આપ
અંતરે તપે છે તાપ, પીડતાં પ્રભુજી પાપ;
ટાળશો સંતાપ આપ, પ્રાર્થના સ્વીકારી-આપ
પાય નાંખી બેઉ હાથ, ચાચું બાલ હું અનાથ;
મસ્તકે 'કૃપાળુ હાથ, મૂકો સુખકારી-આપ
નર્મદાશંકર બાલાશંકર.

૧૬

જુજંગી,

અહો દેવના દેવ હે વિશ્વસ્વામી,
કરું હું સ્તુતિ આપની શીઘ્ર નામી;

૧. હૃદય રૂપી હોઝી.

(૩૫)

દયાળુ પ્રભુ આપદાથી ઉગારો,
દોનાનાથ તું એક આધાર મારો.

પ્રભુ માત ને તાત છે આપ મારા,
તમે છે સદા સર્વને પાળનારા;
કીધા છે કરોડો તમે ઉપકારો,
દોનાનાથ તું એક આધાર મારો.

હું છું રાંકનો રાંક અજ્ઞાન પ્રાણી,
ન મારી કશી વાત તુંથી અજાણી;
કરો હે દયાળુ ક્ષમા વાંક મારો,
દોનાનાથ તું એક આધાર મારો.

અમે બાળકો બોલીએ હાથ જોડી,
અમારી મતિ હે પ્રભુ છેક થોડી;
દયા લાવીને પ્રાર્થના દીલ ધારો,
દોનાનાથ તું એક આધાર મારો.

(૩૬)

અમે ને કુટુંબી જનો જે અમારાં,
રહીએ શરીરે સુખી સર્વ સારાં;
સદા આપને આપ સારા વિચારો,
હોનાનાથ તું એક આધાર મારો.
નથી મેં કરી આપની કાંઈ લક્ષિત,
નથી આપના ગુણ ગાવાની શક્તિ;
હ્યા લાવીને દાસ દુઃખો નિવારો,
હોનાનાથ તું એક આધાર મારો.

૧૭

(નાથ કેસે ગજકો બંધ છુડાયો-એ રાજ.)

પ્રભુ મારા હૃદયમંદિરે પધારો,
સુનીતિ સુધૈર્ય વધારો. પ્રભુ. ટેક
કરુણા કરો સુમતિ વર માગું,
નિંદા બુદ્ધિને નિવારો;

ક્ષમા કરો અપરાધ વિસારો;
ખાંદ્ય ગ્રહી મને તારો. પ્રભુ.

ઉત્પત્તિ જીવની આપ કરો છો,
પાલન લાલન પ્રીતે;
તાડનની^૧ પણ શક્તિ તમારી,
શાસ્ત્ર વદે છે સુરીતે. પ્રભુ.

પડ્મરિપુ^૨ જગને જે ઠગનારા
જીવને બંધનકારી;
રાખો પરા^૩ પ્રભુ મુજ મનથી,
અંતર વિનિતિ ઉતારી. પ્રભુ.

દેવ દાનવ તેમ માનવ કોઈ,
ગહન ગતિ નવ જાણે;

૧. સજની ૨. કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ અને
માત્સર એ છે દુશ્મનો ૩. દૂર

(૩૯)

નિમ્નેર્થે ભાગ સરવ કે લજવે,
પાત્ર નાટકનાં પ્રમાણે. પ્રભુ.

સંરક્ષણ ક્ષણ ક્ષણ તું કરે છે,
ઉપકૃતિ^૧ ઉરમાં ન માયે;
મહિમા તારો અદ્ભુત મોટો,
ત્રિભુવનમાં તે ગવાયે, પ્રભુ.

સરજનહાર આધાર તમારો,
તારી પાર ઉતારો,
છોટાલાલના સ્વામી સુણુને,
આરતના ઉચ્ચારો. પ્રભુ.

છોટાલાલ સેવકરામ.

(૩૯)

૧૮

દોહઃ૧.

જેની શક્તિથી થયાં, ભૂમિ જળ ગિરિ આકાશ;
જશ જેના બહુ બહુ વળી, વંદુ' તે અવિનાશ.

ચંદ્ર સૂર્ય ગ્રહની ગતિ રાત્ર દિવસ ઋતુ સાર;
ધાતુ ઝાડ જનાવરો, સૌનો તુંજ આધાર.

તજવીજો સંસારમાં, કીધી શી ભગવંત;
ચતુરાઈ પરમાર્થમાં, ડહાપણમાં તું અનંત.

તુજ નીતિના રાજમાં, પાળ મને પરમેશ;
સદ્ગુણમાં હર ઘડી રમું, એજ કરવ ઉદ્દેશ.

અપરાધી પાપી ઘણો, કડું હું નિર્લજ કામ;
તે સૌથી ઉગાર તું, કરગરી કહું સતનામ.

કવિ નર્મદાશંકર.

(૪૦)

૧૯

શાર્દૂલવિકીરિત.

હીનાનાથ દયાળ તું જગતમાં,
દાતા દુખીઆ તણો;
પ્રાણી માત્ર રહી મહીતળ^૧ સહુ,
આભાર માને ઘણો;
બાનુ^૨ ચંદ્ર વિરાજતા ગગનમાં,
તારા પ્રકાશે અતિ;
ચિરિ, સાગર, ઝાડ, પાન સઘળાં,
માનુ' હું તારી કૃતિ.

ઝાડી રાન મધે રહે વનચરો,
ખાયે ખુશીમાં વસે;

૧. પૃથ્વીપર. ૨. સુરજ.

લીલા એ સહુ ધમ્મરી નિરખતાં,
 બુદ્ધજ પાછી ખસે;
 પાપી માનવો કલેશમાં રઝળતો,
 દીસે ઉદાસી ખરે;
 આશામાં રહી કાળ તે નિરગમે,
 ભામા^૧ વૃથા તે કરે.
 કોટિ કોટિ લઘુ જીવો પવનમાં,
 નહાસે રમે સૌ મળી;
 આકાશે બહુ શોભતાં ખગચરો,^૨
 ઉડે ફરે તે વળી.
 વાડી ખેતરમાં કુલો મગમગે,
 રૂપે રજિઆમણાં;
 ભૂમિ ઘાસ છવાયલી ખુશનુમા,
 શોભા તણી ના મણા;

૧. ફાંફો. ૨. પંખીઓ.

(૪૨)

માયા તો અદ્ભુત છે હરિ તણી,
થાએ નહિ માપરે;
પીડા કારણ શું હશે જગતમાં,
શોધ્યા તણું પાપરે;
માટે વિનતિ હું કરું કરગરી,
પ્રીતે શુણી રાખજે;
પાપો ઘોર કૌંધાંજ મેં સરવદા,
બાળી સહુ નાખજે.

નંદશંકર.

૨૦

કલ્યાણ.

શ્રી જગત્પતિ પ્રભુ આપ સન્મતિ,
સર્વ બાળકો કરે છે આજ વિનતિ;

(૪૩)

કુમતિ કાપીને, તું આપ સન્મતિ,
જેથી આ જગે ન થાય પાપ તો રતિ. શ્રી૦

સર્વ જગતનો કર્તા તું છે, અંતરજામી આપ;
પૃથ્વી પ્રાણી જાડ પર્વતો, અનાજ બીજ અમાપ. શ્રી.

સર્વ બાળકો અરજ કરે છે, કષ્ટ અમારાં કાપ;
વિદ્યાની વૃદ્ધિ કરવામાં, મદદ અમોને આપ. શ્રી.

બે કર જોડી પ્રણામ કરીએ તુજને વારંવાર;
સદૃશ અમારાં વિદ્ય હરીને, સુજશ આપ નિરધાર. શ્રી.

૨૧

તોટક.

પ્રભુના ચરણે શિર તો ઢળતાં,
અમ અંતર આજ પ્રકુલ થતાં;

(૪૪)

સહુ પાપ તણી પ્રભુ માર્ફો દોંજે,
સદબુદ્ધિ બહુ અમ અંતર દે.
શુચિ-સ્નેહ^૧ તણા પ્રભુ મંત્ર લોંજે,
દોંનદાઝ સદા ઉરમાં ઉભરે;

પરહિત મહીં નિત જીવનની,
ઝરણી વહજે દોંન બાળતણી,
સદભાવ ધરં, શુભ વાણ્યો વહં,
શુભ કામ કરં, સતનામ જપું;

બળ, બુદ્ધિ વળી, ધન માલ સહુ,
પરહિત મહીં ખરચું પ્રભુ હું;
તનમાં મનમાં બળસિંચન તું-
કરી દે, અમ અંતર વિકસતું;

૧. શુદ્ધ સ્નેહ.

(૪૫)

જગતાત શિરે નિજ હાથ ધરો,
પછી બાળકને ભય હોય કશે ?

ભૂમિપુત્ર.

૨૨

ગચ્છ.

અમારા બાહુમાં બળ દે,
અહોનિશ દેશહિત કરવા;
અમૂલ્ય બુદ્ધિતું બળ દે,
અનેરાં દેશ હિત કરવા.

અમોને ધૈર્ય ને શાંતિ,
સદા દે દુઃખ સહવાને;
દયા દે ઊંડી હૃદયે તું,
દીનોનાં દુઃખ દહવાને.

(૪૬)

સતત ઉદ્યોગ દે અમને,
જીવનની ઉન્નતિ કરવા;

હુબરો હુન્નરો દેજે,
ગરીબી દુઃખ દૂર કરવા.

મુસલમાનો અને હિંદુ,
બધામાં સંપત્તિ દેજે;

ઉંડો ઉત્સાહ ને આશા,
વળી આસ્થા ભરી દેજે.

તખ્તવી દેહુની પરવા,
સદા દે દેશની પરવા;

ગરીબી યા અમીરીમાં,
સદા જનસેવ તું દેજે.

(૪૭)

વળી વિચાર વાણી ને,
સદા હે ઐક્ય^૧ આચારે;
સદા હે ઇષ્ટની સિદ્ધિ,
સદા ઉત્સાહ વિચારે.
દયાળુ ઇશને યાચું,
અમોને સદ્ગુણો દેજે;
સદા જનસેવ એ ખ્યારું,
અમારું સૂત્ર તું કરજે.
મણિલાલ મોતીલાલ.

૨૩

૫૬.

દોષ કોષ^૨ દાસના ક્ષમા કરી,
ત્રિવિધ તાપસર્વ ટાળ શ્રીહરિ હરિ-દોષ કોષ.

૧. સંપ. ૨. જાંડાર.

(૪૯)

કામ, ક્રંધ, લોભ, મોહ, મત્સરે મદે,

૫૬ રિપુ અવાસ^૧ સદા નાથ મમ હ્રદે.

લક્ષિત મન ભરી, કર દયા ખરી,
ત્રિવિધ તાપ સર્વ ટાળ શ્રી હરિ હરિ-દોષ કોષ.

ચાલ.

ઈર્ષ્યા રાગ દ્વેષ પ્રભુ દૂર કીજીએ,

આપી લક્ષિત જ્ઞાન દાન શાંતિ દીજીએ;

નમુ^૨ ફરી ફરી, ધ્યાન તવ ધરી,

ત્રિવિધ તાપ સર્વ ટાળ શ્રી હરિ હરિ-દોષ કોષ

પ્રાણુજીવન.

૨૪

(હે પ્રભુ તારી કુદરત ન્યારી-એ લય)

જય જય જગપતિ તમને નમીએ,

પ્રેમે કર જોડી વિનવીએ.

૧. રહેઠાણ.

(૪૯)

તુંજ અમારો માતપિતા છે,
તુંજ મિત્ર ભાગની^૧ બ્રાતા છે;
તુંજ અમારો સુખદાતા છે,
તુંજ શરણે સુખથી સહુ રમીએ.

તેં અમ કાળે સર્વ બનાવ્યું,
અન્ન પવન જલ દાનજ આપ્યું;
અમ જીવન આ તેંજ નિભાવ્યું,
તુંજ કરુણારૂપ અમૃત પાવ્યું:

ગર્ભ મહીં અમ રક્ષણ કીધું,
બાળપણ પણ સાચવી લીધું;
હવે અમ જીવન ચલવો સીધું,
અંતે નિજ સ્વરૂપે જઈ શમીએ.

દલપતરામ નાથજી પુરાણી.

(૫૦)

૨૫

૫૬. (દાસ પરે દયા લાવો રે, એ રાગ)

બાળક હું છું તમારોરે, પ્રભુ પિતાજી, બાળક.
હેત અધિક વધારોરે, પ્રભુ પિતાજી, બાળક.

હું તો ના તમને લજતો, સાડું તે ન સમજતો,
દુઃખથી પણ મને ન મારો મારોરે; પ્રભુ૦

જીલ પર નથી કાળુ મારો, કડું હું જોડો લવારો,
શિખવાડો બોલ સારો સારોરે; પ્રભુ૦

સારી વાણી બોલાવો, સારાં કામો કરાવો,
પકડીને હાથ મા'રો મા'રોરે; પ્રભુ૦

ઉજડ છે માડું અંતર, કરો ત્યાં સુંદર વાવેતર,
ખીલવો વિદ્યાનો ક્યારો ક્યારોરે; પ્રભુ૦

(૫૧)

ઉજળું માફું મન કરજો, ઝગઝગતી બુદ્ધિ દેજો,
જેવો આકાશે તારો તારોરે; પ્રભુ.

પ્રભુ! મને બાળક જાણી, હેત હૈયામાં આણી,
મસ્તક પર હાથ ધારો ધારોરે; પ્રભુ.

શ્રીમદ્ ઉપેન્દ્ર.

૨૬

વસંતતિલકા.

જૂદા જૂદા ધરમના જગ મધ્ય થ'થો,
જૂદા જૂદા ધરમના ગુણુવંત થ'થો;
નામો જૂદાં ધર્મો ભજે જન સર્વ જેને,
તે એક ઈશ્વર સદા નમુ' નિત્ય તેને.

જેને પ્રસન્ન કરવા જન ધર્મ પાળે,
જેને પ્રસન્ન કરવા દોષ દોષ દાળે;

(૫૨)

સર્વે તણેા જન કહે અધિનાથ એને,
તે એક ઇશ્વર સદા નમુ' નિત્ય તેને.

જેનો ન હોત ડર તો જન કુપ્ત થાત,
અન્યોન્ય^૧ ઘાત ઘડોને અતિ તે પીડાત;
કપટે દયા કરી ન દે સુખ કોઈ કેને,
તે એક ઇશ્વર સદા નમુ' નિત્ય તેને.

જૂઠું વઢે નહિ જીભે જન પાપ જાણી,
લૂટે નહિ ગરીબને અતિ લોભ આણી;
રાખે દિલે ડર રૂઠે પ્રભુજી રખેને,
તે એક ઇશ્વર સદા નમુ' નિત્ય તેને.

દલપતરામ,

(૫૩)

૨૭

ગ્રન્થ.

વિરાળે વ્યોમમાં^૧ ઉંચે, વળી નિઃસીમ પાતાળે;
રહે તું પૂર્વ પશ્ચિમે, દીસે ઉત્તર દક્ષિણે.

વસે નૈર્ઋત્ય વાયવ્યે, અને ઇશાન અગ્નિએ;
દશે દિશા પ્રભુ તારો, ગ્રહે વિસ્તાર નવ ન્યારો.

વિભુ તું વિશ્વવ્યાપી છે, છતાં અંતર સ્થાપિત છે;
રહી અંતસ્થ^૨ અંતરમાં, નિરંતર તુજ મંદિરમાં.

નમું તુંને ભણું તુંને, અલૌકિક ભાવથી તુંને;
ખીણું હું એટલું માગું, તને જન અંતરે સેવું.

સુતેલાંને જગાડું હું, પડેલાંને ઉઠાડું હું,
ખતાવું માર્ગ ભૂલ્યાંને, પ્રીતે દોડું હું અધાંને.

૧. આકાશમાં. ૨. અંતરમાં રહેનાર.

(૫૪)

ગમે તે વર્ણનાં હોયે, ગમે તે ધર્મ છો પાળે,
ગમે તે જાતિનાં હોયે, સહુ સંતાન તારાં એ.
પિતા સંતાન તારાં તે, સહોદર^૧ સર્વ મારાં છે;
પ્રભુ સહુ પર અમી દષ્ટિ, કરી કર શાંતિની વૃષ્ટિ.

વીરબળ. હ. મહેતા.

૨૮

જયત્રિભુવનત્રાતા^૨સ્ત્રવામિઘટવ્યાપક^૩અંતરયામિ
બળવંતા છો બહુનામી, સર્વેશ્વર સદ્ગુણુ અમિ:-

સર,^૪ સરિતા,^૫ સાગર, ગિરિ, ઝરણાં,

આડ પાન કૂળ પૂલ:

સૂર્ય શશી શોભિત તારક છે.

દિન રજની^૬ અનુકૂલ:-

૧. બંધુ. ૨. રક્ષણ કરનાર. ૩. સ્તરીરમાં વ્યાપનાર
૪ સરોવર. ૫. નદી. ૬. રાત્રિ.

(૫૫)

ઉપકાર અસંખ્યજ, સ્વામિ !
વિસરે જન નિંદા હરામી:-

ગર્ભ વિષે અમ રક્ષણ કીધું,
શિશુત્વ^૧ રક્ષો જેમ;

પણ પળ ક્ષણ ક્ષણ જીવન ભર,
અમ રક્ષા કરશો તેમ;

તમ ચરણ શરણ નિત્ય પામી,
સંકટ સહુ રહીએ વામી^૨:-

આણુ આણુમાં વિભુ ! વ્યાપ દીસો,
અમ અંતરમાં પણ આપ !

માફ કરો સહુ પાપ અમારાં,
સુખશાન્તિદો આપ !

(૫૬)

જય અજરામર^૧ ને અકામી,
નમીએ નિત્ય નાથ ! પ્રણામી.

ચુનીલાલ રામચંદ્ર શેલત.

૨૯

સૌનું કરો કલ્યાણુ, દયાળુ પ્રભુ
સૌનું કરો કલ્યાણુ-ટેક
માણસ પશુ પંખીની સાથે,
જંતુ જીવ તમામ-દયાળુ પ્રભુ.
જગના વાસીઓ સૌ સુખ ભોગવે,
આનંદ આઠે જામ^૩-દયાળુ પ્રભુ.
દુનીઆમાં દર્દ દુકાળ પડે નહિ,
લડે નહિ કોઈ ગામ-દયાળુ પ્રભુ.

૧. ઘડપણ અને મરણ વિનાના. ૨. ઈચ્છા વિનાના.
૩. હંમેશાં.

(૫૭)

સર્વ જગે સુખકારી વધે ને,
વળી વધે ધન ધાન્ય-દયાળુ પ્રભુ.

કોઈ કોઈનું ખૂરું ન ઈચ્છે,
સૌનું ઈચ્છે સૌ સમાન-દયાળુ પ્રભુ.

પોતપોતાના ધર્મ પ્રમાણે,
સર્વ ભજે ભગવાન-દયાળુ પ્રભુ.

૩૦

શિખરિણી.

પ્રભો અંતર્યામી,^૧ જીવન જીવના દીનશરણા,^૨
પિતા માતા બંધુ, અનુપમ સખા^૩ હિતકરણા;
પ્રભા^૪ કીર્તિકાંતિ, ધન વિભવ^૫ સર્વસ્વ જનના,
નમું છું વંદું છું, વિમલમુખ સ્વામી જગતના.

૧. અંતરમાં રહેનાર—મનની વાત બહારનાર.

૨. ગરીબને આશ્રય આપનાર. ૩. મિત્ર. ૪. તેજ.

૫. ઐશ્વર્ય—મોટાઈ.

સહુ અદ્ભુતોમાં, તુજ સ્વરૂપ અદ્ભુત નીરખું,
 મહાજ્યોતિ જેવું, નયન શશીને સૂર્ય સરખું;
 દિશાની શુદ્ધિએ, પૃથિવી ઉંડું આકાશ ભરતો,
 પ્રભોતે સૌથીએ, પર^૧ પરમ^૨ તું દૂર ઊડતો.
 પ્રભોતું આદિ છે, શુચિ^૩ પુરુષ પુરાણ^૪ તુંજ છે,
 તું સૃષ્ટિ ધારે છે, સજનપ્રલયે^૫ નાથ તુંજ છે;
 અમારા ધર્મેનો, અહુરનિશ^૬ ગોપાલ તુંજ છે,
 અપાપી પાપીનું, શિવસદન^૭ કલ્યાણ તુંજ છે.
 પિતા છે એકાકી,^૮ જડ સકળ ને ચેતન તણો,
 ગુરુ છે મોટો છે, જનકુલ તણો પૂજ્ય તું ધણો;
 તણે લોકે દેવા, નથી તુંજ સમો અન્ય ન થશે,
 વિભુરાયા^૯ તુંથી, અધિક પછી તો કોણજ હશે ?

૧. ભિન્ન-ભૂદો. ૨. શ્રેષ્ઠ. ૩. પવિત્ર. ૪. ભૂનો.
 ૫. ઉત્પત્તિ અને નાશ. ૬. રાત દિવસ. ૭. કલ્યાણનું
 ઠેકાણું. ૮. એકલો. ૯. સર્વવ્યાપી રાજા.

(૫૬)

વસે પ્રહ્લાંડોમાં, અમ ઉર વિષે વાસ વસતો,
તું આઘેમાં આઘે, પણ સમીપમાં નિત્ય હસતો;
નમું આત્મા ઢાળી, નમન લળતી દેહુ નમજે,
નમું કોટી વારે, વર્જી પ્રભુ નમસ્કારજ હજે.

અસત્યો માંહીથી, પ્રભુ પરમ સત્યે તું લઈ જા,
ઉંડા અધારેથી, પ્રભુ પરમ તેજે તું લઈ જા;
મહા મૃત્યુમાંથી, અમૃત સર્મોપે નાથ લઈ જા,
તું હીણો^૧ હું છું તો, તુજ દરસનાં^૨ દાન દઈ જા.

પિતા પેલો આઘે, જગત' વીંટતો સાગર રહે,
અને વેગે પાણી, સકળ નદાનાં તે ગમ વહે;
વહો એવી નિત્યે, મુજ જીવનની સર્વ ઝરણી,^૩
દયાના પુણ્યોના, તુજ પ્રભુ મહાસાગર ભણી.

૧. વિતાનો. ૨. દર્શનનાં. ૩. કામ.

(૧૦)

થતું જે કાયાથી, ઘડોંક ઘડોં વાણીથી ઉચરું,
કૃતિ ઇંદ્રિયોની, મુજ મન વિષે ભાવજ સ્મરું,
સ્વભાવે બદ્ધિથી, શુભઅશુભ જે કાંઈક કરું;
ક્ષમા દષ્ટે જો જો, તુજ ચરણમાં નાથજી ધરું.

નાનાલાલ.

૩૧

મારાં નયણાંની આજસરે, ન નિરખ્યા હુરિને જરી;
એક મટકું ન માંડયું રે, ન ઠરિયાં ઝાંખી કરી.
શોક મોહના અગ્નિ રે તપે, તેમાં તપ થયાં;
નથી દેવનાં દર્શનરે કીધાં, તેમાં રક્ત^૧ રહ્યાં.
પ્રભુ સઘજો વિરાજે રે, સૃજનમાં સભર^૨ ભર્યાં;
નથી આણુ પણુ ખાલી રે, ચરાચરમાં^૩ ઉભર્યાં.

૧. રાચી રહ્યાં. ૨. સંપૂર્ણ. ૩. સર્વત્ર

નાથ ગગનના જેવા રે, સદા મને છાઈ રહે;
 નાથ વાયુની પેઠે રે, સદા મુજ ઉરમાં વહે.
 જરા ઉઘડે આંખડલી રે, તો સંમુખ તેહ તદા;
 ખદ્ધા પ્રદ્ધાંડ અળગારે, ઘડીયે ન થાય કદા;
 પણુ પૃથ્વીનાં પડળો રે, શી ગમ તેને ચેતનની ?
 જીવે સો વર્ષ ધ્રુવડ રે, ન ગમ તોયે કંઈ દિનની.
 સ્વામી સાગર સરિખા રે, નજરમાં ન માય કદી;
 જીલ થાકીને વિરમે રે, વિરાટ વિરાટ વદી.
 પેલાં દિવ્ય લોચનિયાં રે પ્રભુ ! ક્યારે ઉઘાડશે ?
 આવાં ઘોર અંધારાં રે ! પ્રભુ ક્યારે ઉતરશે ?
 નાથ ! એટલી અરજ રે, ઉપાડો જડ પડદા;
 નેનાં ! નિઃશ્ચિંત રે, હરિવર દરસે સદા.

(૬૨)

આંખ ! આળસ છાંડો રે, ઠરો એક ઝાંખી કરી,
એક મટકું તો માંડો રે, હૃદય લરી નિરખો હરિ.

નાનાલાલ.

૩૨

ગઝલ.

જ્યાં જ્યાં નજર મારી ઠરે યાદી લરી ત્યાં આપની;
આંસુ મહીંએ આંખથી યાદી ઝરે છે આપની !
જેઉં અહીં ત્યાં આવતી દરિયાવની મીઠી લહર;
તેની ઉપર ચાલી રહી નાનુક સવારી આપની !
તારા ઉપર તારા તણાં ઝુમી રહ્યાં જે ઝુમખાં;
તે યાદ આપે આંખને ગેળી કચેરી આપની !
આ ખૂનને ચરખે અને રાતે હુમારી ગોદમાં,^૧
આ દમખદમરખોલી રહી ઝીણી સિતારી આપની.

૧. દિવસની હાડમારીમાં અને રાત્રિની શાંતિમાં.

૨. ક્ષણક્ષણ .

આકાશથી વર્ષાવતા છે ખજરો દુશ્મન બધા;
 યાદી બનીને ઢાલ ખેંચાઈ રહી છે આપની !
 દેખી ખુરાઈ ના ડૂં હું, શી ફિકર છે પાપની ?
 ધોવા ખુરાઈને બધે ગંગા વહે છે આપની !
 જ્યાં જ્યાં મિલાવે હાથ ચારો ત્યાં મિલાવી હાથને.
 અહેશાનમાં^૧ દિલ ઝુકતું, રહેમત બડી ત્યાં આપની !
 ખ્યાર^૨ તજીને ખ્યાર કોઈ આદરે છેલ્લી સફર;
 ધોવાઈ યાદી ત્યાં રડાવે છે બુદ્ધાઈ આપની !
 જૂનું નવું જાણું અને રોડ હસું તો તે બધું;
 જૂની નવી ના કાંઈ તાજી એક યાદી આપની !
 ભૂલી જવાતી છે બધી લાખો કિતાબો^૩ સામટી;
 જોયું ન જોયું છે બંને જો એક યાદી આપની !
 કિસ્મત કરાવે ભૂલ તે ભૂલો કરી નાંખું બધી!
 છે આખરે તો એકલી ને એક યાદી આપની;
 કલાપી.

અભિપ્રાયો:—

૧. “મોડર્ન રિવ્યુ” — “As its name inditcates, this little book contains a collection of some very finest songs in Gujarati, meant to be used as matinals or morning prayers, and Vespers or evening prayers.”

(“એતું નામ દર્શાવે તે પ્રમાણે આ નાનકડા પુસ્તકમાં સવાર અને સાંજની પ્રાર્થના તરીકે વાપરવાના ઉદ્દેશે કેટલાંક ધણાંજ સુંદર ગીતોનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. ”)

શ્રીયુત કૃ. મો. ઝવેરી.

૨. “સત્ય” — “પ્રાર્થનાની આ નાની અમથી રમકડાં જેવી ચોપડીમાં બહુજ સારી રીતે ચૂંટાયેલી પ્રાર્થનાઓ આપવામાં આવેલી છે, ને તે દરેક હિંદુએ સંગ્રહવા લાયક છે. ”

પાટીદારચુવકમંડળ-ગ્રંથમાળા.

૧. જોપકાવ્યો. - સાદા જીવનને લગતાં કાવ્યોનો સંગ્રહ પૃ. ૧૭૫. પાકું પૂકું. કિં. ૦-૮-૦.
૨. પ્રેમાત્. (સામાજિક નરલ કથા) પૃ ૨૫૦. કિં. ૦-૧૨-૦. કાઉબોર્ડનું પૂકું. ૦-૮-૦.
૩. મહાન્ત (દેશાભિમાની કાવ્ય) પૃ. ૬૫. કિં. ૦-૧-૦. "જોપકાવ્યો" ખરીદનારને મફત.
૪. પાટીદારચુવકમંડળ સંગ્રહ. ૪ ૧૨૫ કિં. ૦-૪-૦.
૫. દેવો વિકલ્પ દોષ દર્શન. પૃ ૬૪ કિં. ૦-૨-૦.
૬. "પટેલખંડુ" આઠ વરસથી પ્રકટ થતું વિવિધ લેખોથી ભરપૂર માસિક પત્ર મોટાં ડરે પાનાંનું ૬૬ છતાં વાર્ષિક લવાજમ માત્ર રૂ. ૧-૪-૦.

“પટેલખંડુ” ઓફિસ,

પારસી, શેરી, સુરત.

ॐ सहनाभवतु सहनौ भुनक्तु सह वीर्यं ।
तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहे ॥

ॐ શાંતિઃ શાંતિઃ ૧

“ પરમેશ્વર આપણું રિદા-
રક્ષણ કરો, વિદ્યાના ફળના
આપણું રક્ષણ કરો, આપણને
કરવા સમર્થ કરો, આપણે એ
સામર્થ્યવાન થાઓ અને આપણે પરસ્પર
દ્રેષ ન કરીએ. ” કડોપનિવહ

सर्वत्र सुखिनः सन्तु सर्वे सन्तु निगमयाः ।

सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिदुःखभाग् भवेत् ॥

“સર્વજે કેમણે સુખી થાએ
સર્વજા કુશળ રહે, સર્વજા કલ્યાણ મેળવે
અને કોઈ પણ દુઃખી ન રહે.”

